

Ol Der ve Bilir

Emin Reşah

Fri Apr 10 10:11:55 EEST 2015

Güzel bir gün geceden başlar demiş büyük bir felsefeci. Hayatın ne olacağı ne zamandan belliydi?

Bilgi konusu ilginç. Allah bizim ne olacağımızı biliyorduyorsa, neden yarattı, bilmiyorduyorsa neden meleklerle *siz bilmezsiniz, ben bilirim* dedi?

Bunu *ol der, o da olur* ayetiyle beraber de düşünebiliriz. İnsanın bilgisi soyuttur. Birinin ne giydiğini görebilirsin ama ne bildiğini göremezsin. Ancak Allah'ın *sözü* ve *bilgisinin* somut olduğunu düşünebiliriz. Kainat Allah'ın *ol demesi*, Allah'ın bilgisi de o kainatın içindekilerdir diyebiliriz. Zamandan münezzehtir ancak bizim varlık ve bilgi algımızın zamandan ayrı telakki edilmesi mümkün olmadığına göre böyle bir *somut bilgi* ve *somut söz* düşüncesi belki daha uygundur.

Bilginin somutluğu şudur: İnsanların bilgisi ancak sözle mümkün olur. İnsanların sözü ise yalınkat ve örtücüdür. Gerçek giriftken, lisanımız bu giriftliği kaldıramaz ve bize daha kolay araçlar sunar. *Ali iyidir* deriz ve insanlar böyle bir sözü anlar. Ancak *Ali iyidir* Ali'nin davranışlarına nazaran komikçe ve hayli basit bir cümledir.

Bir kıyı şeridini elinizde 1 km'lik cetvelle ölçerseniz başka, 1 mm'lik cetvelle ölçerseniz başka sonuç alırsınız. Dilimiz gerçek karşısında 1 km'lik cetvele benziyor. Daha fazlası dilimizden gelmiyor. Daha fazlasını yapmaya çalıştığımızda, insanların anlamasına engel olacak derecede karışık bir lisan kullanmak gerekiyor. Anlaşılmaz dilin bilgiye faydası yok. Çünkü başkası anlamıyorsa, konuşanın da anladığı şüphelidir.

Allah'ın bilgisi ise, 1 nm'lik, atomun her unsurunu ayrı ayrıölçecek kudrette bir bilgi. Onun sözü atomun her unsurunu ayrı ayrı yaratan söz. Bunun için bunların hepsine *ayet* diyor.

Akla gelen bir mesele, neden Kur'an-ı Kerim'in insan sözüyle indiği. Çünkü insanın başka bir dil anlaması mümkün değil. İnsanın sınırları, onun Allah'ın bilgisini kendi başına bulmasına engel. Allah'ın *ol* demesini keşfetmesi, onun mahlukatı arasında olduğu için mevcut olmadığı gibi.

Ancak insanın akıbetinin ve halinin ne olduğunu bilmede, Allah'ın bir eksikliği

olduğunu düşünmek doğru değil. Bir yazıyı yazdığın anda onu biliyor musun? Yazmadan önce biliyor muydun? Yazdıktan sonra biliyor musun? Kainat da Allah'ın her atomun her unsurunu ayrı ayrı bildiği bir yazıya benziyor. Yazma anında biliyor, yazdıktan sonra biliyor, yazmadan önceyse yazmamış olduğu için yazı yok.

Allah'ın bilgisinin *mahluk* olup olmadığını tartışabiliriz. Bence bu Kur'an'ın mahluk olup olmadığı tartışmaktan daha mühim. Zira Kur'an'ın insanlar için *yaratılmış* bir metin olması durumunda dahi, hayatımıza yön verme manası değişmez. Allah'ın bilgisinin, kainatın yaratılmasıyla aynı şey olduğunu, ancak insan düşüncesinde sözün manayla, bilginin bilinenle farklı olmasından kaynaklanan ikiliği Allah'ın zatına ve halkına yansıttığımız için çıkamadığımızı düşünmek daha uygun.

Bir kuşun nasıl olup da denizi aşabildiğini soran dört ayaklılara benziyoruz. Bundaki çelişkileri ardı ardına sıralıyoruz. *Kimse suda yürüyemez, ya gayrimaddi olması lazım, ya nefes almaması diyoruz. Nefes almayan veya gayrimaddi canlı olamaz, o halde kuş yoktur.*

Özetle şu: Varlık, bilginin ve kudretin ayrı mefhumlar olması insanın eksikliğinden kaynaklanır. Böyle bir eksikliği taşımayan *namütenahi akıl* ve *namütenahi kudret* için, *yaratmadan evvel bilebilir mi?* sorusu manasızdır. Hem anı yaratır, her anda yaratır, her anı bilir, her anda bilir, anın hem içinde, hem dışındadır.